

LBRIS

We know
books

**Primari de seamă
ai Bucureștiului**

Alexandru G.
DONESCU

**EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2023**

Cuprins

Răsplata primarului Alexandru Donescu <i>de Silvia Colfescu</i>	5
Un primar vizionar <i>de Cristian Donescu</i>	9
Amintiri din amintiri <i>de Alexandru C. Donescu</i>	25
Alexandru G. Donescu. Câteva reperi biografice	37

Al. G. Donescu

În slujba Bucureștilor

Cuvântări

Către alegătorii mei din Negru	43
--------------------------------------	----

NEVOILE CAPITALEI

Instalarea	49
Două etape	52
Problema Bucureștilor	55

REALIZĂRI

Prima operă	65
Combaterea șomajului	67
Planul de sistematizare	70
Luna Bucureștilor	73

Expoziția urbanistică	76
Bucureștii de ieri și cei de mâine	78
Dezvoltarea Bucureștilor	83
Grădina Botanică	86
Biserica Sfântul Elefterie	88
Biserica Sf. Alexandru	90
Școală și biserică	92
Parcul Regele Carol II	94
Doi ani de activitate	98
Judecătoria Ocolului IV	107
Școala primară nr. 23	109
Judecătoria Ocolului V	111

ORAȘELE

Congresul de la Arad	117
Luna Brăilei	125
Refacerea orașelor	127
Iași	135
Solidaritatea orașelor	137
Târgu Mureș	144

OMAGII

8 iunie	149
Thomas Masaryk	152
Două jertfe	154
Spiru Haret	157
Zburătorii României	159
Așii aviației	161
Radu Rosetti	163

VARIA

Vizita Primarului Parisului	167
Problema tineretului	171
Rolul funcționarului	173
A.M.A.	176
Știința românească	179
Pompierii	182

Pentru Basarabia	186
Un popas	188
Institutorii	191
Cercetaşii	194
Congresul marilor mutilaţi	195
Vizita studenţilor polonezi	197
Criza mondială	199

Răsplata primarului Alexandru Donescu

De la înființarea Primăriei Bucureștilor, în 1864, transformată în 1950 în Sfat Popular, apoi, în 1968, în Consiliu Popular, s-au perindat la cârma Capitalei 82 de gospodari ai orașului, potrivit vremurilor primari generali, președinți de Sfat sau de Consiliu Popular. Pe lunga lor listă, aflăm personalități de calibre diferite, alături de oameni care nu ar avea de ce să pretindă calificativul de „personalitate” și, uneori, de persoane care ar putea pretinde cu greu calificativul de „oameni”.

Au fost printre primari boieri mari, politicieni mari, scriitori mari, juriști mari, doctori mari. Cei mai mulți au avut în comun dorința de a duce mai departe orașul pe calea civilizației, administrându-i cât mai înțelept resursele în scopul creării unor condiții sănătoase de viață pentru locuitorii săi. Înainte sau după trecerea lor prin funcția de primar, mulți au jucat în timpul vieții roluri importante în stat, au fost miniștri, deputați, generali de armată, publiciști, arhitecți, profesori. Oameni de calitate.

Unii dintre ei au rămas în conștiința bucureștenilor ca primari de ispravă, la sfârșitul mandatelor lăsând orașul îmbogățit, mai propice locuirii decât la instalarea lor în scaunul de primar, mai frumos, mai curat, mai aerisit. Capitala i-a răsplătit păstrând amintirea lor în numele unei străzi, în cel al unei școli, al unui spital. Cei mai puțin demni de recunoștința cetățenilor au fost uitați, trecerea lor prin birourile primăriei rămânând consemnată numai prin aride documente neluate în seamă. Câțiva, dintre cei mai meritoși, au fost uitați printr-o glumă răutăcioasă a sorții.

Printre Primarii Generali a căror creativitate a lăsat o amprentă benefică asupra Capitalei se numără Alexandru Donescu, cel în al cărui mandat, între 1934-1938, printre numeroase alte înfăptuiri, se înscriu inițierea Lunii Bucureștilor, studiul traficului bucureștean și acoperirea Dâmboviței cu planșeul care a contribuit la ameliorarea circulației, desăvârșirea asanării mlaștinilor și a amenajării lacurilor Colentinei, începute de predecesorul său Dem Dobrescu, amenajarea la Herăstrău a parcului Carol al II-lea (azi parcul Regele Mihai I) și a Muzeului Satului, reamenajarea Grădinii Botanice, construirea Arcului de Triumf, inaugurarea fântânii Miorița și a Gării Regale, parcelarea cartierului Herăstrău, începerea lucrărilor pentru prelungirea bulevardului Brătianu până la Dâmbovița etc.

În activitatea prodigioasă a primarului Alexandru Donescu, printre pavări și canalizări de

străzi în periferiile Bucureștilor, printre inaugurări de școli și de biserici, printre ceremonii de punere a pietrei fundamentale la numeroase construcții noi pentru tribunale și alte instituții ale statului, își fac loc preocupări de strângere a legăturilor cu țările Europei și de promovare a prestigiului capitalei României. O vizită a primarului Parisului la București a fost urmată de o vizită a primarului bucureștean în capitala Franței, bun prilej de evidențiere a dezvoltării Micului Paris și de încurajare a legăturilor economice între cele două orașe. Un primar cu adevărat devotat Bucureștilor.

Și vedem cum, paradoxal, se întâmplă uneori ca, după un mandat plin de împliniri, în care primarul general a adus orașului îmbunătățiri majore în urbanism, în calitatea serviciilor publice etc., strădania lui să nu primească recompensa la care ar fi fost îndreptățit, posteritatea să-l ignore și prea puțini să fie aceia care-i mai evocă munca trecând prin fața vreuneia dintre contribuțiile lui la bunăstarea urbei. Nici una dintre școlile cărora le-a pus piatra de temelie nu este cunoscută ca *Școala Alexandru Donescu*, nici una dintre străzile sistematizate, pavate, îngrijite de el nu-i duce mai departe amintirea, nici unul dintre monumentele la ridicarea cărora a contribuit în mod hotărâtor, uneori și cu danii din averea personală, nu-și înscrie numele lui pe frontispiciu. Numele lui nu mai este șoptit decât de foșnetul frunzișului din parcul Herăstrău și de apa Dâmboviței

care trece adânc pe sub planșeul din Piața Unirii. Ca și dreptatea, nedreptatea face parte dintre constantele existenței umane.

Silvia Colfescu

Un primar vizionar

A povesti despre străbunicul meu, primarul general al capitalei Alexandru G. Donescu (1876-1952), nu este un lucru greu, așa cum s-ar crede la prima vedere.

A fost arestat acum 71 de ani de comuniști. Avea 76 de ani. A decedat după două săptămâni, în închisoarea Jilava, și aruncat într-o groapă comună. A rămas extrem de prezent în inima, poveștile și spiritul familiei Donescu și, cred eu, și în sufletele bucureștenilor.

Oare nu aproape orice bucureștean s-a plimbat prin parcul Herăstrău, a vizitat Muzeul Satului, a trecut pe lângă Fântâna Miorița, Arcul de Triumf, sau s-a plimbat pe malul lacului Floreasca, Bordei, Tei, Colentina măcar o dată?

Dacă nu, cu siguranță a trecut prin Piața Unirii pe deasupra planșeului de beton peste Dâmbovița, a vizitat Parcul Carol cu vestita fântână arteziană Zodiac, aflată la intrare, sau a făcut cumpărături la Halele Obor sau Piața Progresul.

De ce oare un primar vizionar, vă veți întreba pe bună dreptate.

Pentru că, pe lângă realizările remarcabile din cei 4 ani ca Primar General al Bucureștiului, a avut idei și planuri mărețe, care s-au realizat

mulți ani mai târziu. Dintre acestea, amintim planurile metroului metropolitan între Gara de Nord și Cimitirul Bellu, ale cărui linii erau tăiate de altele, începând de la Șoseaua Iancului, Bulevardul Pake, până la moara lui Ciurel. Metroul metropolitan era gândit concentric orașului. A sperat să poată face două stadioane de 120.000 de locuri și un sat olimpic în capătul Șoselei Pantelimon.

Prevedea, de asemenea înlocuirea tramvaielelor cu autobuze electrice, pentru confortul, liniștea și rapiditatea deplasării bucureștenilor.

**Primarul Al. G. Donescu
(martie 1934-ianuarie 1938)
Părintele Lunii Bucureștilor**

Haideți împreună să parcurgem cronologic cele mai importante realizări din Bucureștiul anilor 1934-1938, supranumit micul Paris, când Primăria Generală a orașului a fost condusă de Alexandru G. Donescu.

1934

- își începe mandatul prin efectuarea unor statistici rutiere necesare reconfigurării bulevardelor centrale, între Piața Unirii și Piața Victoriei.

- în cadrul Congresul Uniunii Orașelor de la Arad, Primarul General Alexandru Donescu a anunțat inițiativa organizării unei sărbători denumite Luna Bucureștilor, un eveniment ce urma să se desfășoare anual între 9 mai și 9 iunie. Aceste date nu erau alese la întâmplare,

ele fiind două momente simbolice pentru istoria României moderne: 10 mai – Ziua Regalității și 8 iunie – Ziua Restaurației.

Ideea Lunii Bucureștilor s-a conturat în mintea Primarului în urma vizitelor la expozițiile din marile orașe ale Europei, în dorința ca și Bucureștiul să devină un punct de atracție european și, bineînțeles, să se stimuleze creșterea economică a Capitalei. Ideea era cea de transformare a Bucureștiului într-o capitală culturală balcanică.

Scopul serbării Lunii Bucureștilor era atragerea vizitatorilor din țară către Capitală, pentru ca românii să cunoască orașul și realizările urbanistice. Implicit, prin diversele expoziții realizate în cadrul evenimentului, se intenționa dezvoltarea culturii, comerțului și turismului, evenimentul fiind gândit să includă deopotrivă manifestări cultural-artistice și promovări ale proiectelor administrației, cu fiecare ediție fiind inaugurate lucrări edilitare semnificative.

Așa cum scria și presa vremii: „una din cele mai rodnice idei care a avut darul să ne lege mai puternic de Capitală prin cunoașterea trecutului, atragerea atenției asupra prezentului și larga viziune a viitorului”.

Însuflețit de ideile și valorile naționale și liberale, Al. G. Donescu decide ca fiecare ediție a Lunii Bucureștilor să aniverseze momente de importanță istorică pentru identitatea României Mari:

1936: 70 de ani de la sosirea principelui Carol;

1937: 60 de ani de la Războiul de Independență;

1938: 20 de ani de la Unirea românilor din 1918;

1939: centenarul nașterii lui Carol I și 50 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu;

1940: 10 ani de restaurație

- Tot în 1934, în zona Gării de Nord, se dărâmă bodegile care se aflau pe Calea Griviței și se construiește actualul bulevard I.G. Duca.

1935

Aprobarea Planului Director de Sistemati-zare al Capitalei: „Planul Director este o osatură care ar da orașului posibilități atât de dezvoltare cât și de organizare și monumentalizare. Planul nu trebuie conceput pentru o stare finală a orașului (care nu poate fi prevăzută nici în timp nici în spațiu) ci pentru conducerea evoluției lui pe o perioadă scurtă de 30-40 ani. România mare își face capitală. Această capitală trebuie să fie la scara statului pe care îl reprezintă, căci capitala este obrazul țării.” (*Planul Director de sistemati-zare al municipiului București*, Editura Institutu-lui urbanistic al României)

- Se pavează Piața Universității și se amplasează statuia lui Spiru Haret.

Al. G. Donescu, Primarul General al Bucureș-tiului, rostește următorul discurs:

„Cu nestăpânită emoție iau în primire pen-tru orașul București monumentul ce întruchi-pează pe acel ce a fost Spiru Haret. [...] Nu era

mai potrivit pentru așezarea [statuiei] lui Haret decât acest loc atât de simbolic și cuprinzător al întregului zbucium de închegare românească. Aici, în inima Capitalei, alături de Mihai Viteazul ce a murit ca să dea trăinicie idealului de întregire politică românească, alături de Heliade Rădulescu și Gheorghe Lazăr, ce și-au închinat viața pentru adâncirea primelor brazde ale culturii românești, a fost așezat Spiru Haret ca să încheie cea dintâi etapă a licăririlor neamului nostru, ca să rămână toți la un loc nezdruccinat de pietre, de temelie a așezării politice și spirituale românești”.

- Se sistematizează Bd. I.C. Brătianu prin exproprierea a 111 imobile; se dorea prelungirea bulevardului de la Piața Sf. Gheorghe până la Piața Națiunii, lucrare finalizată în 1943.

- Se construiește planșeul din beton peste Dâmbovița în zona Pieței Unirii, între Palatul de Justiție și Calea Șerban Vodă. Acoperirea Dâmboviței în zona Halelor Centrale, loc de aprovizionare cu legume și carne și centru comercial pentru București, a rezolvat problema ambuteiajelor și a creat noi benzi pentru tramvaie, automobile.

- În 20 iulie 1935 a fost inaugurată Statuia Aviatorilor, monument realizat din 15 tone bronz, în memoria aviatorilor căzuți la datorie în Primul Război Mondial.

- Se înfăptuiesc pavarea străzilor din jurul Parcului Carol, lărgirea și pavarea Șoselei Cotroceni și a străzilor din vecinătatea sa.

- Au fost construite două linii de tramvai care să dea acces către Parcul Carol și stadionul O.N.E.F.

- A fost pusă piatra de temelie a bisericii Sfântul Elefterie Nou.

- Se finalizează amenajarea lacului artificial de la Buftea pe locuri inundabile și pline de mocirle.

- În 7 iunie 1935, a fost inaugurată noua Grădină Botanică din București, „care concurează frumusețea Cișmigiului prin liniile ei simple, prin înfățișarea ei sobră”, așa cum însuși Primarul General al Capitalei, Al. Donescu, declara.

Ziarul *Universul* din 6 iunie 1935 anunța minunata transformare a vechii grădini, un loc comparabil doar cu parcul de la Versailles: „Mâine, în prezența M. S. Regele Carol al II-lea, va fi inaugurată Grădina Botanică. Dl. Al. Gh. Donescu, primarul general, va dăruie capitalei un frumos parc occidental pentru odihnă, o oază binefăcătoare pentru capitala noastră lipsită de arbori și de squaruri. Din grădina de cultură de ieri, Grădina Botanică a devenit una din cele mai frumoase din capitală, cu bănci comode, cu alei largi, cu boschete umbroase. Un cazinou comod străjuiește mândru în mijlocul grădinei, în fața unei rotonde majestuoase, înconjurat de o alee simetrică de castani bătrâni. Cu ocazia refacerii acestei grădini au fost lărgite străzile din jur, care au devenit